

Sz. Kispál Magdolna 70 éves

„Eheu fugaces labuntur anni” — Jaj, rohannak a futó évek. Horatius sóhaja tolul fel agyamban, amikor észbe veszem, hogy Kispál Magdánk is besorakozik azon ünnepeltek közé, kiknek vállát hét évtized terheli immár. Elképedek: hiszen találkozásainkkor, a kedves emlékek felidézésekor sohasem éreztem a nagy időtávolságot, úgy tűnt, mintha ezek csupán néhány szemnyire volnának szegedi közös éveink olvasóján. Bizonyítván, hogy a szép emlékek kurtítják a spáciumot, és a lélek engedelmeskedik e csodálatos szabálynak.

Igen, Szeged, annak egyeteme vezérelt össze a most ünneplendővel. Kispál Magda tanulmányai befejeztével „föltügyelői” állást kapott a szegedi Pedagógia Főiskola kollégiumában (1936 decemberében): kedvező helyzetnek véltük ezt az akkori állásszűkös években. És itt fejezte be „Napszakok nevei az ugor nyelvekben” című doktori értekezését (MNYTK 39). Rokonszenves volt számunkra e munka tudományos és bölcséleti állásfoglalása: az ember öntudatosodásának a vizsgálata a nyelvészet eszközeivel.

Kispál Magda csak néhány évig szolgált a Szegedi Tudományegyetemen (1939 — 1941): az Urál-Altáji Intézetben fizetés nélküli gyakornokként, és ezen belül az észet meg a finn nyelv lektora volt. Ekkor, 1941-ben a Kolozsvári Tudományegyetemre került Mészöly Gedeon tanszékvezető professzor mellé, és ez az áthelyezés közelebb vitte szülőhelyéhez, hiszen Szatmár-Németiben jött a napvilágra 1910. május 30-án. Az igaz, hogy minden iskolai tanulmányát Budapesten végezte: beleértve az egyetemi studiumokat is. Gombocz Zoltánt és Zsirai Miklóst vallja érdeklődési irányát megszabó mestereinek, az utóbbinál doktorált 1939-ben sub auspiciis gubernatoris címmel. Minden időben és állásban jeles buzgalommal és eredménnyel végezte munkáját: szorgalma és tehetősége szerencsésen egyesült ikertulajdonságává. De hozzáfűzöm: tudományos képzése kedvező volt, ezt nem csak egyetemi tanulmányaira vonatkoztatom, hanem főként arra a periódusra, amelyet mainapság postgraduális képzés néven emlegetünk: megadatott, hogy három éven át finn és észet nyelvi tanulmányok mellett Helsinkiben és Tartuban finnugor nyelvészeti képzést kapjon, és olyan mestereknél dolgozhasson, akik számunkra a finnugrisztika csúcsainak számítanak (E. N. Setälä, A. Kannisto, Y. H. Toivonen, illetőleg J. Mark és J. Mägiste). Ilyen tudományos és nyelvi felkészültséggel bocsátotta őt oktató munkájára a harmincas évek tudománypolitikája. Oktató és nevelő munkájából tudjuk, hogy ezt a tudományos felkészültséget kemény következetességgel igyekezett átvinni a magyar tanárképzésbe: a kollokválás, a vizsgázás nála alapos felkészültséget kívánt, ezért szigorának híre elterjedt, ám sohasem érte igaztalanság vádja.

Egyetemi oktató munkája a szegedin túl három szakaszra bontható: a Kolozsvári Tudományegyetem Finnugor Összehasonlító Nyelvészeti Tanszékén lektor (1941—1944), majd a Kolozsvári Tudományegyetemnek Szegedre költöztével 1945-től a Bolyai Tudományegyetem megbízott előadó tanára, ezen a posztján becsülettel mindaddig kitart, míg a román állam a külföldi állampolgárokkal kötött szerződéseit nem hatálytalanítja (1948); ekkor kényszerül Magyarországra való hazatérésre, erdélyi munkájának feladására, melynek jelentős része volt a Romániai Demokrata Nők Szövetségében végzett tevékenysége, ui. kerületi kultúrfelelős volt. Az 1948. esztendő visszavetette egyetemi kiindulási pontjára: a Budapesti Tudományegyetem Finnugor Nyelvészeti Tanszékére, itt működik 1948-tól 1974-ig, nyugdíjba való vonulásáig. Ezt az oktatási működését hasznos egyetemi jegyzetek kísérik, mondhatjuk hogy ezen a téren úttörő munkát is végzett (vö. pl. Finn nyelvtani vázlat, 1949; A magyar nyelv finnugor alapjai, 1954; Finn olvasmányok, 1957 (társ-szerző Lakó György); Finn nyelv, 1964—M. Minne Noronen és Mészáros Henrietta társaságában; Nyelvünk finnugor uráli alak- és mondattani sajátosságai, 1969, Erdódi Józseffel; végül Északi osztják kresztomátia, 1970, ezt F. Mészáros Henriettával közösen készítette).

Tudományos érdeklődési területe mindenkor az ugor népek nyelvével kapcsolatos, elég néhányat említünk, hogy ez kitűnjék: Ugor-török érintkezés (NyK 53: 49—64), Török jövevényszavaink legrégebb rétegének a kérdéséhez (NyIOK 2: 359—363), Das ungarisch-mansische Karitivsuffix (Annales Univ. Scient. Bud. Sectio Phil. 1: 15—19), Egy ritka manysi (vogul) igenévi szerkezet (NyK 60: 79—84), Über einige Fragen der ugrischen Verbalnomina (CSIFU I, 267—272), Typen des unbezeichneten Vergleichs in der obugrischen Volksdichtung (FUF 40: 88—95). És talán első helyen illet volna említünk nagy opusát: A vogul igenév mondattana (1966. 352 l.), amelynek némely előfutárja ott jelentkezett a fentebb említett tanulmányokban és amely másokat is további kutatásra serkentett. Ebben a műben is megjelent a szerző kiváló tulajdonsága, az adatok sokaságával történő megalapozott bizonyítás. És munkásságával Kispál Magda jogosan kiérdemelte a nyelvtudomány kandidátusa címet (1955).

Noha az ünnepelt három gyermek anyja, oktató és tudományos munkáját buzgón, lelkiismeretesen végezte: de mindezen aktivitás mellett időt kanyarított társadalmi munkára (nevelési bizottsági tagként, csoportbizalmiként, kultúrfelelősként), részt vett a Finnugor Munkabizottság tevékenységében, hasznos volt, hogy finn nyelvi tanfolyamokat tartott a Külügyminisztériumban, a Külügyi Akadémián és a TITben. Érthető, hogy a helsinki Finnugor Társaság kultúrájává választotta és a Magyar Nyelvtudományi Társaság választmányi tagjává.

Száz sorban nehéz beszámolni egy tevékeny ember munkásságáról. A fentiek ízelítőül szolgálnak, megmutatnak néhány mozzanatot a bőséges feladatvégzésből. Méltónak bizonyul e kis gondolatfuttatás Kispál Magdának töredékben bemutatott életútjának az egészséhez, annak érdemes voltához? Aligha: egy munkás életet nem ábrázolhatunk ily röviden. Gondoljuk hozzá mindazt, ami említetlen maradt, s akkor lesz köszöntőnk kerekesebb. Kispál Magdának egészséget kívánunk most folyó munkájához. Úgy hírlík, ugor szótanon buzgólkodik. Ez a tanulmány majd méltón és szépen illeszkedik bele eddigi tevékenységének tudományos mérföldkövei sorába.

ERDÓDI JÓZSEF